N. 5.

WARSZAWA, 22 stycznia / 3 lutego 1869 roku.

Wychodzi w każdą Środę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat, 28.

Expedycja i Skład Główny w Księgarni **Gebethnera i Wolffa**, Krakowskie-Przedmieście, 415.

OPŁATA:

Merkury:		rocz.	półr.	kwart.
w Warszawie	rub.	4	2	1
z przesyłką pocztą	„	4,50	2,25	1,12 ½
Ekonomista i Merkury.				
w Warszawie		8	4	2
z przesyłką pocztą		9	4,50	2,25

Cena ogłoszeń za 5 liter 1 kopiejka.
(około 10 kop. za wiersz).

MERKURY,

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Mowa Napoleona nie przestaje jeszcze być przedmiotem rozmaitych wniosków i domysłów. Między innemi zauważono po raz pierwszy w téj odezwie tronowéj pominięcie zupełne spraw zaeuropejskich,—i tu jedni upatrują ważność nadzwyczajną, pochłaniającą uwagę rządu, spraw europejskich; inni znowu ześrodkowanie całéj troskliwości na same tylko interesa wewnętrzne, krajowe, a zaniechanie wszelkiéj pretensji do przewagi politycznéj, do uroku cywilizatorskiego posłannictwa Francji. Giełdy i w ogólności świat finansowy jest zdania, że trwające uzbrojenia są wymowniejsze nad wszelkie argumenta,—i niezważając na oświadczenie pewności utrzymania porządku wewnętrznego i gotowości obrony honoru i niepodległości kraju, nie zmieniają postawy, przeciwnie przyjęły mowę objawem większéj nieufności. Renta na razie spadła o 40 centimów,—i tylko odroczeniu starcia na Wschodzie, przez zawieszenie rezultatu konferencji, przypisać należy pewne uspokojenie i podwyższenie kursów giełdowych, nie mające wcale cechy stanowczego zwrotu.

Rezultat misji młodego Walewskiego do Aten za dni kilka będzie wiadomy. Czy rząd grecki ustąpi? czy nawet będzie mógł ustąpić? — to kwestja. Ale jeśli ustąpi, co daléj? Czy uzbrojenia, wyczerpujące środki materjalne, a nawet zmniejszające siły moralne społeczeństw, pozostaną jako wieczny postrach bez celu? To niepodobna. Każdy téż zdrowo myślący wnosi, że albo kwestja rozbrojenia powszechnego poważnie i stanowczo musi być postawiona i rozstrzygnięta, albo téż powody uzbrojenia są gdzieindziéj, nie na Wschodzie i wywołują kwestje, do których żadnéj jeszcze niezwoływano konferencji, może nawet dlatego że są drażliwsze niż kwestja wschodnia.

Do czego prowadzi pokój zbrojny, łatwo pojąć, skoro zwrócimy uwagę na olbrzymi wzrost długów publicznych państw europejskich. Według obliczenia jednego z dzienników paryskich, długi te wynoszą do 66 miljardów franków; sam zaś rok 1868 dodał 2.127 miljonów, a w téj cyfrze figurują swemi pożyczkami: Hiszpanja na 625/m., Francja na 430/m., Egipt na 297/m., Włochy na 272/m. (237 w obligach tabacznych i 35 w rencie), Węgry na 212.

I to wreszcie zważyć wypada, że urok pożyczek rządowych znacznie się zmniejszył przez ich nadużycie. W Londynie zawiązał się komitet finansowy pod przewodnictwem Goschen'a, mający na celu czuwanie nad interesem angielskich posiadaczy obcych papierów; w Paryżu myśl tę naśladować zamierzono w interesie kapitalistów francuskich. Syndykaty podobne zdolne są najlepiéj oświecić publiczność i powstrzymać od bezwiednego podsycania rozrzutności i bezrządu. Pomimo to Porta nie wątpi o powodzeniu nowéj pożyczki, dla zaciągnięcia któréj wysłani zostali Daud-basza i Sadik-Effendi — wielki mistrz wielkiéj księgi długu. Daud nie przyznaje się do celu swéj podróży i zmawia na zamiar układu o zniesienie w państwie tureckiém biur pocztowych angielskich, francuskich i austriackich, jako ubliżających prawom majestatu sułtana. Darmoby się fatygował, bo tego układu mocarstwa przyjąć nie mogą bez narażenia regularności i bespieczeństwa korespondencji, a nadewszystko ważnych interesów handlu wschodniego. Z drugiéj strony dziennik *Turquie* otwarcie a nawet naiwnie mówi o planie pożyczki na prowadzenie wojny.

W Paryżu zrobiła wrażenie pogłoska podana przez *Monitora* o zawiązującém się przymierzu francusko-austriackiém. *Liberté* (Girardin) twierdzi że przymierze takie znaczyłoby wojnę europejską, i woli wojnę między Prusami a Francją, która według niego skończyłaby się na Renie.

We Włoszech, pomimo obrady parlamentu, skierowane do spraw wewnętrznych, a szczególnie finansów, publiczność i giełda zajmują się głównie polityką ogólną i oglądają się na Paryż.

Kursa giełdy warszawskiéj bez zmiany, wyjąwszy małe podwyższenie listów zastawnych, zwłaszcza 2-éj serji i likwidacyjnych.

UBESPIECZENIA NA ŻYCIE W KRAJACH NIEMIECKICH

(Annalen des Norddeutschen Bundes 1868, 7 Heft.).

A. STAN UBESPIECZEŃ W ROKU 1867.

	Liczba instytucij	Stan ubespieczeń w początku roku		Przybyło w ciągu roku		Stan ubespieczenia w końcu roku		Dochód z premij i procentów	Wypłata na skutek śmierci		Fundusz instytucij wraz z kapitałem akcij
		osób	*talarów*	*osób*	*talarów*	*osób*	*talarów*	*talarów*	*osobom*	*talarów*	*talarów*
1. Północny związek. .	20	207712	210.838493	55335	43.948950	240394	236.897599	9.593470	3627	3.581359	36.384270
2. Południowe Niemcy	4	13239	14.266335	2426	2.821361	15074	16.484181	698357	201	198724	2.533430
3. Austrja niemiecka. .	9	81872	64.849579	17317	14.610264	85718	67.736224	2.694192	1973	1.307513	5.586245
4. Szwajcarja niemiec.	2	7998	10.945581	3474	5.348495	10665	15.204213	510317	120	157576	690843
Razem w Niemczech	35	310821	300.899988	78552	66.729070	351851	336.322217	13.496336	5921	5.245172	45.194788

B. WZROST UBESPIECZEŃ W 5-ciu LATACH 186³/₇.

I. Związek północny.

Rok	Liczba instytucij	Przybyło w ciągu roku		Stan ubespieczeń z koń. roku	
		osób	*talarów*	*osób*	*talarów*
1863	17	28539	28.809623	126004	144.250570
1864	17	37353	32.956343	153072	167.120634
1865	17	48624	39.683840	188301	194.418460
1866	18	40273	35.262584	207712	210.838493
1867	20	55335	43.948950	240394	236 897599

II. Południowe Niemcy.

Rok	Liczba instytucij	Przybyło w ciągu roku		Stan ubespieczeń z koń. roku	
		osób	*talarów*	*osób*	*talarów*
1863	4	1466	1.824538	9917	10.160784
1864	4	1313	1.708571	10848	11.420934
1865	4	1834	2.168457	12229	13.090706
1866	4	1642	1.822976	13239	14.266335
1867	4	2426	2.821361	15074	16.484181

III. Austrja niemiecka.

1863	5	11871	11.667683	56087	44.543907
1864	5	14841	14.511499	62039	50.721489
1865	8	16948	15 941035	74660	63.386472
1866	8	11582	10.164909	76484	64.509245
1867	9	17317	14.610264	85718	67.736224

IV. Szwajcarja niemiecka.

1863	1	792	1.262059	2810	4.351500
1864	1	1850	1.473221	4435	5.676687
1865	1	1201	1.335404	6086	8.227018
1866	2	2484	3.492567	7998	10.945581
1867	2	3474	5.348495	10665	15.204213

Od końca więc 1863 roku do końca 1867 ubespieczenia wzrosły:
a) w Północnym związku o . . . . . . 64,²³ %;
b) w Południowych Niemczech . . . . 62,²³ %;
c) w Austrji niemieckiéj . . . . . . 52,⁰⁷ %;
d) w Szwajcarji niemieckiéj . . . . . 249,⁴⁰ %.

WYPŁÓD ROLNICZY PRUS W 1868 R.

W N. 12 Merkurego z r. z. podaliśmy rezultat zbioru płodów rolniczych w Prusach w r. 1867. Nie mając obrazu zbiorów rolniczych własnego kraju, sądzimy że użytecznèm będzie wskazać rezultaty wzorowéj statystyki kraju sąsiedniego, którego warunki klimatyczne,—szczególniéj wschodniéj jego części, tak są do naszych zbliżone. Z tych rezultatów możemy bardzo prawdopodobne wnioski o urodzajach kraju naszego wyprowadzać. Niejednokrotnie już użyteczność statystyki tak przez Ekonomistę jak i Merkurego podnoszoną była, a to w celu obudzenia poczucia potrzeby jéj wytworzenia. Bez spółudziału, a nawet bez inicjatywy obywateli, żaden kraj do statystyki przyjść nie może. Rząd może popierać i ułatwiać usiłowania prywatnych, nadawać im odpowiedni dla swych celów kierunek, stawić instytucje dlaześrodkowania danych statystycznych; lecz sam statystyki stworzyć nie jest w stanie. Rząd pruski znalazł ten spółudział, umiał go ocenić i zużytkować, i tym tylko sposobem doszedł do statystyki, która już dziś wielkie korzyści przynosi, a w przyszłości większe jeszcze przynieść obiecuje.

Najlepszym dowodem wzrostu działalności Prus na polu statystyki służy ta okoliczność, że kiedy obraz zbiorów z r. 1867

ułożony został na podstawie 1090 sprawozdań, to na takiż obraz z roku 1868 złożyło się 1279 szczegółowych sprawozdań.

Nadzwyczajna susza lata zeszłego sprawiła, że nadzieje do jakich świetny stan zasiewów ozimych z końcem wiosny upoważniał nie ziściły się; mimo to wszakże rezultat okazał się znacznie lepszy jak po takiéj suszy spodziewać się można było. Mianowicie zbiór głównych gatunków zboża, t. j. żyta i pszenicy, który w r. 1867 najgorzéj wypadł, w 1868 odpowiada urodzajowi średniemu, a kartofle, drugie pod względem użyteczności zajmujące miejsce, jeszcze lepiéj się obrodziły. W ogólności urodzaj tych głównych płodów w r. 1868 o 25% przewyższył urodzaj poprzedniego 1867 r. Dodać jeszcze wypada że wydajność ziarna pszennego i żytniego, nietylko pod względem ilości, ale i jakości, znacznie przewyższyła wydajność roku poprzedniego. Wydajność rzepaków i innych roślin olejnych także o 22% okazała się większą;—wszakże jęczmień, owies, groch, koniczyna i łubin, gorzéj jeszcze wypadły jak w r. 1867, a tém samém znacznie niżéj od urodzaju średniego. Szczególniéj łubin zaledwie połowie zbioru średniego odpowiada.

Oznaczając zbiór średni przez jedność, zbiory z lat 1867 i 1868, w stosunku do téj jedności, następujący dają rezultat:

Zbiór	*z roku 1868*	*1867*	*zatém więcéj*	*w 1868 mniéj*
Pszenicy. . . .	0,99	0,74	0,25	.
Żyta	0,94	0,74	0,20	.
Jęczmienia. . .	0,80	0,87	.	0,07
Owsa.	0,79	0,97	.	0,18
Grochu	0,82	0,91	.	0,09
Gryki	0,54	0,83	.	0,29
Kartofli. . . .	0,95	0,77	0,18	.
Rzepaku . . .	0,88	0,66	0,22	.
Buraków . . .	0,82	0,79	0,03	.
Łubinu	0,55	1,05	.	0,50

Słomy pszennéj i żytniéj otrzymano prawie tyle co w r. 1867 a rzepakowéj o 16% więcéj; lecz za to daleko mniéj innych gatunków, a mianowicie jęczmiennéj 15%, owsianéj 28%, grochowéj 19%, gryczanéj 12%.

W porównaniu z przeciętnym zbiorem z ostatnich 10 lat, zbiór roku 1868 okazał się wyższym w pszenicy na $0,^{08}$, w życie $0,^{07}$, w kartoflach $0,^{14}$, niższym zaś: w jęczmieniu na $0,^{09}$, owsie na $0,^{15}$, grochu na $0,^{03}$.

Pomiędzy zbiorami ostatnich lat 10 (1859—1868), zbiór roku ostatniego zajmuje miejsce: co do plonu pszenicy drugie, żyta trzecie, jęczmienia dziewiąte, owsa dziesiąte (ostatnie), grochu ósme, kartofli trzecie.

Najlepsze zbiory 4-ch główniejszych gatunków zboża, t. j. pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa, miały miejsce w prowincji saskiéj. Po niéj idą w porządku zmniejszających się zbiorów następujące prowincje: Hessen-Nassau, Hohenzollern, Hanower, Pomeranja, Westfalja, Nadreńskie, Poznańskie, Szląsk, Slezwig-Holstyn, Brandenburg, a na samym końcu, tak jak i w r. 1867, Prusy Wschodnie i Zachodnie.

Widzimy stąd, że najbliższe kraju naszego prowincje, najgorszy plon wydały; zbiory nasze do téj ostatniéj kategorji odnieść możemy. A że taki stan rzeczy trwa u nas już lat kilka,—należy się spodziewać, że w ogólnym porządku rzeczy rychło przyjdzie na nas koléj lepszych zbiorów. Rok przyszły dobre rokuje nadzieje; roboty jesienne w porę i przy bardzo sprzyjających warunkach były wykonane; przebieg zimy nie mógł źle oddziałać,—wszystko zatém za dobrym plonem przemawia.

NOWE DROGI ŻELAZNE W ROSJI.

Koncesje dróg żelaznych ruskich w 1868 r. obejmują sieć 3143 werst, których budowa przedstawia kapitał 208.500000 rubli. Wszystkie kompanje koncesjonarjuszów już wypuściły swe papiery. Koncesje udzielone od r. 1866 obejmują 6660½ werst, rozdzielających się w następujący sposób.

Linje	*wersty*
Moskiewsko-Kurska	502½
Kijowsko-Bałcka z odnogą do Wołoczysk . . .	622¾
Kursko-Kijowska	438
Bałcko-Elisawetgradzka	249
Kremenczugsko-Charkowska.	247
Elisawetgradzko-Kremenczugska	130½
Kursko-Charkowska.	230
Charkowsko-Azowska	533
Tiraspolsko-Kiszyniewska.	76
Orłowsko-Witebska	487¾
Moskiewsko-Smoleńska.	391
Tambowsko-Saratowska	340
Baltycka	377
St. Petersbursko-Finlandzka	350
Rybińsko-Bołogowska.	240
Sergiejewsko-Jarosławska	196
Griażsko-Borisoglebska	192
Aksajsko-Rostowska	12½
Riażsko-Morszańska	121
Kozłowsko-Woroneżska	177¼
Jelecko-Orłowska.	172
Jelecko-Griażska	63
Szujsko-Iwanowska	85
Kozłowsko-Tambowska.	66½
Rygsko-Mitawska	40
Ostaszkowsko-Torżkowska	30
Terespolsko-Brzeska	5¾
Poti-Tifliska	285

Żądania koncesij złożone w ministerstwie finansów, dochodzą do 18.000 werst. W ostatnich dniach 1868 r. rząd zatwierdził budowę ośmiu nowych linij, których cała długość wynosi 3236 werst.

M. W.

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 23 stycznia	w ciągu tygodnia przyb. (+)	ubyło (−)	w d. 30 stycznia
	r u	b	l	i
1. Sknp. Portfel wexli kraj. w Warsz.	2.547.277,08(*)	177320,13	205119,10 1/3	2.519.978,10 1/2
1. Sknp. Portfel wexli kraj. w Łodzi	423 745,00 1/3	39450,43	74090,33	389.105,10 1/2
1. Sknp. Portfel wexli kraj. w Włocł.	473.514,42 1/2	.	.	473.514,42 1/2
1. Sknp. Portfel „ zagranicznych	232.236,05 1/2	20307,08	57535,70	195.007,43 1/2
2. Zaliczenia na papiery publiczne	531.631, .	26661, .	32494, .	525.798, .
3. Pożyczki na zastaw towarów (a) wełny	188.332,60	210,23	5170 23	183.372,60
3. Pożyczki na zastaw towarów (b) in. tow.	226.694,96	6186,56	2056 56	230.824,96
3. Pożyczki na zastaw kosztowności	843 731,48	8764,83	7271,45	845.224,86
4. Otwarte kredyta	4.978.656,53	476373,31	517584,33	4.937.445,51
5. Kasa Monety srebrne	2.592.610,24 1/2	.	2476,52 1/4	2.590.133,72 1/4
5. Kasa „ złote	43.967,58 1/2	.	.	43.967,58 1/2
5. Kasa Bilety Banku Polskiego	572.071, .	41900, .	.	613.971, .
5. Kasa „ Kred. Cesarstwa	1.209.733, .		72076, .	1.137.657, .
Łącznie (5)	4.418.381,83	41900, .	74552,52 1/4	4.385.729,30 3/4

(*) Sprostowanie. W poprzednim N-rze wtéj cyfrze opuszczono 2/m., a w rubryce „ubyło" podano 153.031,98 zamiast 553.031,98.

KURSA GIEŁDY.

w tygodniu 25—30 stycznia 1869 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU Poniedz. 25 stycz.	Wtorek 26	Środa 27	Czwar. 28	Piątek 29	Sobota 30	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150 500)	4	100	.	.	.	.	78	.	78
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	.	.	.	.	102	.	135
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z k.	5	45	.	.	.	.	51	.	113 1/3
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	27	.	90
„ „ „ *B* (z. 200)	5	30	.	.	.	.	33,25	.	110 5/6
Dow. Kom. Cen. Lik. (róż. sumy)	0	100	.	.	.	.	*58	.	*58
Listy likw. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	68,15	68,22	68,04	68,11	68,17	68,17	68 1/6
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,66 2/3	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	.	.	.	.	81,25	.	81 1/4
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	137,25	137,50	137,25	137,25	137,50	137,50	137 1/2
„ „ z 1866 r.	5	.	137,66	137,75	138,17	138,25	138,25	138,33	138 1/3
Metaliki (300) lutowe	4	100	101	101	101	101	101	101	101
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,75	100,75	100,75	100,75	100,75	100,75	100 3/4
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	87,25	.	.	88	88,33	.	88 1/3
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30, 75. 150. 750. 3000	4	100	84,64	84,63	84,62	84,60	84.60	84,58	84 3/5
„ „ „ ser. 2	4	100	78,80	79,13	78,95	78,85	78,90	78,91	78 9/10
kupon	.	.	.	.	.	.	.	0,42 2/9	.
Obligi Tow. Kred. Ziemskiego	5, 4,75	100	99	99	.	99	99	.	99
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	62,50	62,50	62,50	62,50	62,50	62,50	104 1/6
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	66,25	66,17	66,17	66	66	66,17	66 1/6
„ „ Teresp. (100)	5	100	.	93	.	.	93,50	93,50	93 1/2
Obligacje „ „	5	100	.	.	.	.	89,75	.	89 3/4
Akcje „ Łodzk. (100)	5	100	.	84,50	.	.	.	.	84 1/2
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.		.	120	.	96
Obligacje „ „	1 1/2	100	.	.		.	.	.	
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies	.	92,857	107,77 1/2	107.85	107,85	107,77 1/2	107,92 1/2	108	116 1/3
Gdańsk (100) „	.	92,857	107,55	107,62 1/2	.		107,77 1/2	.	116
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	*163 50	.	.	116
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	7,34	.	.	.	.	116 2/3
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	87,60	.	87,67 1/2	.	87,75	.	116 2/3
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	91,05	.	.	.	.	98
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	99	.	.	99	.	.	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	.	.	.	.	6,02	.	116 9/10
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	.	.	.	.	3,42 1/2	.	114 1/6
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki (papierowy)	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.	Hamburg:
bankowa:	6 %	3	2 1/2	5	4	3 1/2	2 1/2	—
giełdowa:	—	2 (2 3/4)	1 3/4 (2 1/4)	5	2 3/4	3	2 1/2	2 1/2

Wiadomości bieżące.

— **Bank skopiński** (w gub. Riazańskiéj), ogłosił sprawozdanie za r. 1868, z którego okazuje się, że rozwój operacij banku nie ustawał i w r. 1868, jak w latach poprzednich. Tak, operacje banku razem wzięte, wynosiły w r. 1867 sumę rubli 7.034.751,50 1/2, a w r. 1868 doszły do r. 13.608.704,33 1/4. Depozytów w banku było w 1867 r. 2.261.351 rubli, a w 1868 roku 4.084.715 r., w téj liczbie depozytów wiecznych 191.849 r.

Bank skopiński założony został w roku 1863, z kapitałem 10.000 r.; kapitał ten powiększony następnie do 27 664, z dniem 1-m stycznia 1869 r doszedł do rub. 101632,82 1/4. W ten sposób bank, udzielając corocznie znaczne sumy ze swych zysków na polepszenie bytu miasta, na cele dobroczynne i na szerzenie oświaty, jak się to okazuje z samego sprawozdania, zdołał w ciągu pięciu lat zwiększyć w 10 kroć swój kapitał.

— **Bank robotników w Paryżu** pod nazwą *Crédit au travail* ([1]) założony w październiku 1863 roku przez p. Beluze i pod jego firmą w kształcie spółki komandytowéj, z zastosowaniem zasady spółdzielczości, w grudniu r. z. ogłosił upadłość. Bankructwo to wynikłe skutkiem unieruchomienia znacznych kapitałów i niezręczności zarządu, pociągnęło za sobą ruinę wielu drobnych fortun i najgorzéj wpłynie na rozwój kredytu ludowego we Francji.

([1]) Wiadomość o téj instytucji ob. Ekonomista 1867, I, str. 108 i n.

W drukarni Gazety Polskiéj.— Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.—Redaktor, **Antoni Nagórny.**